

طرح مردمی کاشت یک میلیارد درخت

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

سال ۱۴۰۱

سورة الحجر

- ألم تر كيف ضرب الله مثلاً كلمة طيبة كشجرة طيبة أصلها ثابت وفرعها في السماء إبراهيم
ايه ٢٤
- تؤتى أكلها كل حين بإذن ربها وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ
ابراهيم آيه ٢٥
- ومثل كلمة خبيثة كشجرة خبيثة اجتثت من فوق الأرض ما لها من قرار إبراهيم آيه ٢٦
- اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ ۗ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ ۗ وَسَخَّرَ لَكُمْ الْأَنْهَارَ آيه ٣٢
- وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

مقام معظم رهبری می فرمایند:

"فرهنگ منابع طبیعی باید به معارف عمومی تبدیل شود."

مقدمه

دین مشین اسلام برای منابع طبیعی به عنوان انفال و موهبت الهی، اهمیت زیادی قائل شده و در آیاتی از کلام نورانی کتاب آسمانی به موضوع مهم منابع طبیعی و مواردی چون رشد و رویش گیاهان، استفاده انسان از این نعمت‌ها، اثرات زندگی بخش آب در کره زمین و ... اشاره گردیده و از انسان‌ها خواسته شده است تا ضمن بهره‌گیری از موهبت گرانقدر درختان و منابع طبیعی، در آفرینش هستی تدبیر و تفکر نمایند. همچنین در بسیاری از احادیث و روایات ضمن ترغیب و تشویق غرس نهال، آن را در زمره‌ی اعمال صالح برشمرده و به مراقبت از درختان بسیار توصیه گردیده و هر گونه قطع درختان و آسیب رساندن به درختان، مذمت و نکوهش شده است.

مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای همواره تاکید فراوانی در حفظ و توسعه جنگل‌ها و فضای سبز داشته‌اند. ایشان در ارتباط با اهمیت فضای سبز و پوشش گیاهی می‌فرمایند که بسیاری از عوارض ناشی از ریزگردها و آلودگی هوا و ناسالم بودن هوای شهرها به دلیل کمبود پوشش گیاهی است و با توجه به موقعیت اقلیمی و گستردگی مناطق کویری در کشور، حفظ پوشش گیاهی اهمیت مضاعفی دارد. ایشان به زیبایی فرمودند که فرهنگ منابع طبیعی باید به معارف عمومی تبدیل شود.

جنگل‌های کشور با مساحتی حدود ۱۴/۳ میلیون هکتار که در پنج ناحیه رویشی شامل ناحیه رویشی هیرکانی، ناحیه رویشی ارسبارانی، ناحیه رویشی ایران - تورانی، ناحیه رویشی خلیج فارس - عمانی و ناحیه رویشی زاگرسی وجود دارد از مواهب و نعمات خداوندی محسوب گردیده و از عرصه‌های مهم فعالیت سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور می‌باشد.

با تصویب و ابلاغ قانون افزایش بهره‌وری از سوی مجلس شورای اسلامی و تأکید ماده ۱۵ قانون در خصوص افزایش سرانه جنگل در کشور از ۰/۱۷ به ۰/۲۵ هکتار نشان دهنده اهمیت موضوع و دغدغه مردم و مسئولین در این زمینه است.

امروزه نقش و اهمیت مشارکت مردم در حفظ و توسعه جنگل‌های طبیعی و دست‌کاشت در دنیا و همچنین در کشور عزیزمان به خوبی اثبات شده است و به نظر می‌رسد که هر گونه جنگلکاری پایدار بدون مشارکت مردم امکان پذیر نیست.

لذا با توجه به آموزه‌های دینی ما و تأکیدات فراوان مقام معظم رهبری، حفظ و توسعه جنگل‌ها و فضای سبز و پوشش گیاهی، با مشارکت مردم برای همه دستگاه‌های ذیربط یک تکلیف می‌باشد.

❖ هدف از اجرای طرح:

- ارتقا فرهنگ منابع طبیعی و تبدیل آن به فرهنگ و معارف عمومی (در سال ۱۳۷۸ مقام معظم رهبری به زیبایی هر چه تمام تر و با ظرافت خاصی در باب اهمیت منابع طبیعی فرمودند: "فرهنگ منابع طبیعی باید به معارف عمومی تبدیل شود.")
- احیای جنگلهای موجود
- توسعه جنگل (توسعه متوسط سالیانه حدود ۳۶۱ هزار هکتار جنگل کاری و تولید حدود ۲۵۰ میلیون اصله نهال).
- ایجاد بوستانهای جنگلی
- توسعه زراعت چوب جهت تامین بخشی از نیاز چوبی کشور
- کاهش گازهای گلخانه‌ای از طریق ترسیب کربن
- افزایش سرانه جنگل (به گونه‌ای که ظرف ۴ سال، سرانه جنگل از ۰,۱۷ هکتار به ۰,۱۹ هکتار برسد)

❖ مدت اجرای طرح:

این طرح برای اجرا در یک بازه زمانی ۴ ساله از سال ۱۴۰۲ لغایت ۱۴۰۵ تدوین شده و مقرر است تا در هر سال ۲۵۰ میلیون اصله نهال در کشور کاشته شود. مقدمات اجرایی در خصوص تامین نهال مورد نیاز از سال ۱۴۰۱ آغاز شده است.

❖ ضرورت اجرای طرح

- دستیابی به اهداف چشم انداز افق ۱۴۰۴ کشور ابلاغی مقام معظم رهبری
- اجرای دستور ریاست محترم جمهور مبنی بر استفاده از حداکثر توان کشور برای افزایش فضای سبز و درختکاری
- اجرای تکالیف قانون افزایش بهره وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی
- اجرای تکالیف مربوط به قانون هوای پاک
- عمل به تعهدات کشور مرتبط با کنوانسیون های بین المللی تغییرات اقلیمی ، مقابله با بیابان زایی ، حفظ تنوع زیستی

❖ اثرات اجرای طرح

- کاهش آلودگی هوا از طریق توسعه سرانه پوشش جنگلی و فضای سبز
- تامین بخشی از مواد اولیه صنایع چوب و کاغذ و نیاز چوبی کشور
- ظرفیت سازی برای مدیریت جامع حوزه های آبخیز و اکوسیستم های طبیعی
- ایجاد عزم ملی بر احیای منابع طبیعی و ارتقاء بخشیدن به فرهنگ عمومی و جلب مشارکت مردم
- حفاظت منابع آب و خاک و ذخایر ژنتیکی گیاهی و جانوری

- بازسازی و احیای مناطق تخریب یافته اکوسیستم های جنگلی
- کنترل و مقابله با گرد و غبار و با بیابانزایی
- ایجاد بستر های تفرجی برای توسعه گردشگری و طبیعت گردی
- ظرفیت سازی و توانمندسازی و ارتقای معیشت جوامع محلی

❖ پیش نیازهای اجرای طرح در کشور

- فرهنگ سازی و اطلاع رسانی موثر
- نهادینه نمودن مشارکت و همکاری تمامی نهادها و ارگانهای دولتی و غیر دولتی
- حمایت و پشتیبانی مالی - اعتباری بخشی خصوصی در قبال مسئولیت اجتماعی صنایع و کارخانجات
- اجرای طرح مبتنی بر مطالعات ارزیابی توان سرزمین جهت جنگل کاری و توسعه جنگل
- جلب مشارکت مردم در نظارت بر اجرای مناسب طرح
- شناسایی اراضی مستعد برای توسعه جنگلکاری مبتنی بر سیستم های اطلاعات جغرافیایی و رقومی
- اصلاح و تسهیل ضوابط، شرایط و قوانین موجود برای ارتقاء سطوح مشارکت مردمی
- تشکیل ستاد متشکل از بخش های مرتبط با برنامه
- باز سازی و بروزرسانی نهالستانهای دولتی برای استفاده حداکثری از ظرفیت اسمی تولید نهال

❖ محدودیتهای اجرای طرح

- داوطلبانه بودن مشارکت سازمانها و دستگاه های دولتی در طرح
- استقبال اندک مشارکت کنندگان در مراقبت و نگهداری از نهالهای کاشته شده
- خشکسالی ها و آشفستگی در الگوهای بارشی کشور
- محدود بودن منابع اعتباری خصوصا در موضوع ایجاد زیرساختهای اجرای طرح

❖ استراتژی ها و سیاستهای راهبردی اجرای طرح

- اعمال مدیریت علمی در کاشت نهال و حفظ آن
- توسعه مناطق تفرجگاهی، پارکهای جنگلی و بوستانهای روستایی و ایجاد محیطهای تفرجی، تفریحی و پژوهشی و ساماندهی آن به منظور گذراندن اوقات فراغت عموم مردم
- توسعه و نگهداری فضای سبز با هدف دستیابی به استانداردهای جهانی در کاهش میزان فرسایش خاک، رواناب و رسوب، کاهش گازهای گلخانه ای
- تامین امنیت غذایی و امنیت زیستی
- دستیابی به امر حفاظت از گونه های منحصر به فرد از طریق احداث ذخیره گاه های جنگلی
- واگذاری امور به بخشهای خصوصی - جوامع محلی علاقمند و احاله مدیریت طبق ضوابط و مقررات موجود

- استفاده حداکثری از منابع و امکانات دولتی و بخش خصوصی و نیز تلاش در ارائه خدمات فنی به بخشهای خصوصی علاقمند در امر توسعه جنگل
- تأمین میزان چوب مورد نیاز مصارف کشور از طریق توسعه زراعت چوب
- کاستن از فشار بی‌رویه وارده به عرصه‌های جنگلی برای تأمین چوب
- ایجاد فرصتهای شغلی جدید
- ارتقاء سطح مشارکت مردم از طریق فعالیتهای اشتغالزا در طرحهای منابع طبیعی
- کمک به امر دستیابی به حفاظت و صیانت پایدار از جنگلهای طبیعی کشور
- کاهش سطوح تخریب شده و در حال فرسایش از طریق جنگل کاری
- استفاده از امکانات دولتی و بخش خصوصی به منظور گسترش فرهنگ درختکاری
- بکارگیری فناوریهای نوین در امر تولید نهال
- احاله مدیریت نهالستان های دولتی به بخش خصوصی با نظارت مستمر و برنامه ریزی کوتاه مدت – میان مدت و بلند مدت